

УДК 94[(73):(470+571)]:327:324"2008"

С. Денисов, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ПРОБЛЕМА АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ У ПОЛІТИЧНИХ ДИСКУСІЯХ В ПЕРІОД ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ 2008 Р.

В доповіді розглянуто основні точки зору американського політикуму та експертних кіл на відносини з Росією в контексті виборів 2008 р.

Ключові слова: США, Російська Федерація, вибори 2008 р., політичні дискусії.

Відносини між Сполученими Штатами Америки та Російською Федерацією є важливим, а подекуди визначальним компонентом сучасної міжнародної політики. Обидві держави мають усталені форми політики по відношенню одна до одної, особливо це стосується американської стратегії на російському напрямку. Вона не залежить від діючих адміністрацій, в її основі чітко визначені національні інтереси, часто досить істотно закамуються ідеологією. Цю політику можна образно зобразити на прикладі кімнати, в якій постійно змінюється інтер'єр, колір стін, перебігають картини, але самі стіни залишаються тими самими. Американську політичну та експертну еліту відрізняє чітке усвідомлення місця та значення, яке займає Росія в табелі про ранги Вашингтону. Росія вже не є в американському розмінні великою державою, але залишається впливовим актором в системі міжнародних відносин, з яким необхідно рахуватися по цілій низці питань. Це впливає з того, що Росія величезна континентальна держава в серці Євразії досі володіє величезним ядерним арсеналом, який теоретично може загрожувати США, а також має величезні сировинні ресурси та людський потенціал. Досить чітко відношення американського політикуму до Росії сформулювала К.Райс: якщо Росія і є наддержавою, то лише в культурному значенні цього слова, яка подарувала світу величезну культуру та плеяду великих людей [5].

В деякій мірі, каркас американської політики по відношенню до Росії проступає під час передвиборчих перегонів в США. Не дивлячись на те, що пріоритетними під час виборів в США є внутрішні питання, в сучасному глобалізованому світі, зовнішньополітичній проблематиці американські експерти і політики також приділяють значну увагу.

Вибори 2008 р. виділялися помітним зміщенням акцентів в сторону зовнішньополітичних пріоритетів США. Ця зміна була продиктована суперечливим зовнішньополітичним спадком адміністрацій Дж.Буша-мол. (2001-2009). Відзначимо, що це позначилося і на частоті згадування Росії в передвиборчій риториці кандидатів під час дебатів та у своїх програмних статтях, яка була значно вища ніж в 2004, а тим більше в 2000 рр. В першу чергу, це було пов'язано з пошуком нових зовнішньополітичних рецептів для подолання дефіциту довіри до США після Дж.Буша. У випадку з Росією, не останню роль зіграло значення Москви у питаннях нерозповсюдження ЗМУ та боротьби з глобальним тероризмом, загальне посилення позицій Москви за часів правління В. Путіна, а також російсько-грузинський збройний конфлікт серпня 2008 р.

Якщо офіційна політика Вашингтону по відношенню до Росії за інерцією 1990-х рр. полягала в заохоченні останньої до демократичних цінностей і ліберальної економіки з подальшим її включенням до когорти розвинутих західних держав [7], то в "кулуарах" експертного співтовариства чітко простежувалась поляризація на консерваторів і лібералів. Ці групи мали відмінні погляди як на американсько-російські відносини, так і на саму

Росію. Важливо, що на початку ХХІ ст. важко дати чітку дефініцію консервативним і ліберальним підходам по відношенню до Росії. Сучасні реалії глобалізованого світу вже не дають змоги визначити консерваторів мірками Астольфа де Кюстіна, а лібералів мірками Мартіна Малії.

Наприклад, республіканець Дж.Маккейн в 2008 р. уміло поєднував застарілі концепції і риторику часів холодної війни, в яких Росія зображувалася в якості головного ворога, призначені для виборців "старої закладки" і більш сучасні підходи, орієнтовані на молодше покоління. В одній промові він назвав російську політику реваншистською, яка вдається до ядерного та кібернетичного шантажу, і якій необхідно дати солідарну відсіч силами НАТО. Але в тій же промові він закликав розширити програми підтримки демократії в Росії і зробити акцент на можливості реального партнерства [2]. А під час теледебатів, сенатор Маккейн заявив, що не вірить в можливість повторення холодної війни між США та РФ [3]. В той же час, Дж.Маккейн запропонував план побудови нових міжнародних інститутів (так звана Ліга демократій), з виключенням з них Росії та КНР. Перед цим, на думку сенатора, Росію слід було виключити з "Великої вісімки" [8].

Обережнішу і виважену позицію зайняв Б.Обама, якого ще на початку праймеріз звинувачували в недостатній компетентності в питаннях зовнішньої політики. В своїй програмній статті в журналі "Foreign Affairs", Б.Обама підкреслив, що Росія не ворог, але разом з тим не союзник США. На думку кандидата від демократів, політичні розбіжності не матимуть впливу на головні пункти співпраці: розповсюдження ЗМУ, скорочення ядерних арсеналів і боротьба з світовим тероризмом. Стосовно системи ПРО, за яку активно виступали республіканці, Б. Обама продемонстрував гнучкість, заявивши, що підтримає ПРО, після того, як доведена її ефективність та необхідність [4].

В свою чергу, експертне коло на відміну від політиків могло дозволити значно ширшу інтерпретацію місця та значення Росії для США. Ліберальні налаштовані експерти в доповіді "Можливі сценарії розвитку Росії до 2017 р." зробили висновок, що Росія за часів президента В.Путіна повернулася до своїх старих форм – централізованого авторитаризму. Росія розглядалася як анти ліберальна держава в політичному значенні, але досить лібералізована в економічній сфері. Виходячи з потужного наукового та інтелектуального потенціалу і величезних сировинних ресурсів, експерти в своїй доповіді припустили, що Росія може стати до 2017 р. найбільшою економікою світу. Виходячи з цього, майбутній адміністрації рекомендувалося дотримуватися таких дій: 1) продовжувати роботу з залучення Росії у провідні міжнародні організації, а не ізолювати її; 2) розвивати міцні економічні зв'язки між США і Росією; 3) уникати подвійних стандартів [1].

Полярної точки зору, як квінтесенції консервативних поглядів дотримувалися експерти в доповіді "На невірному шляху: що може і повинен зробити Вашингтон по відношенню до Росії", який вийшов за підтримки "Ради

з міжнародних відносин". Автори доповіді визнавали суттєве поліпшення економічної ситуації і становлення середнього класу, але були впевнені, що Росія поки не стала, та при існуючій політичній системі навряд чи стане плюралістичною демократією. Нагальна проблема Росії полягала в автократичних інститутах влади та енергетичній моделі економіки. Зосередженість влади і основних багатств в руках вузького кола олігархії перешкоджало подальшому реальному економічному зростанню, що в свою чергу нівелювало роль та значення не чисельного середнього класу. Відсутність середнього класу та прірва між багатими та бідними, виключала існування бази для демократії в Росії [6].

Список використаних джерел

1. Alternative Futures for Russia to 2017, November 2007. http://csis.org/files/media/isis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf

С. Денисов, асп.

КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ПРОБЛЕМА АМЕРИКАНСКОЙ ПОЛИТИКИ В ОТНОШЕНИИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ В ПОЛИТИЧЕСКИХ ДИСКУССИЯХ В ПЕРИОД ИЗБИРАТЕЛЬНОЙ КАМПАНИИ 2008

В докладе приведены основные точки зрения американского политикума и экспертных кругов касательно отношений с Россией в контексте выборов 2008 г.

Ключевые слова: США, Российская Федерация, выборы 2008 г., политические дискуссии.

S. Denysov, post-graduate student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

US RUSSIA POLICY ISSUE IN THE POLITICAL DEBATES DURING ELECTORAL CAMPAIGN OF 2008

The article describes some approaches of the American policy towards Russia in the context of presidential election 2008.

Key words: USA, Russian Federation, 2008 elections, political discussions.

2. McCain J. An Enduring Peace Built on Freedom. Securing America's Future. *//Foreign Affairs*. 2007, November/December www.foreignaffairs.org/20071101faessay86602/john-mccain/an-enduring-peace.

3. McCain, Obama debate <http://edition.cnn.com/2008/POLITICS/09/26/debate.mississippi>

4. Obama, B. Renewing American Leadership. *//Foreign Affairs*, July/August 2007. <http://www.foreignaffairs.com/articles/62636/barack-obama/renewing-american-leadership>

5. Rice K. Rethinking the National Interest. *American Realism for a New World* *//Foreign Affairs*, July/August 2008 <http://www.foreignaffairs.com/articles/64445/condoleezza-rice/rethinking-the-national-interest>

6. Russia's Wrong Direction: What the United States Can and Should Do <http://www.cfr.org/iran/russias-wrong-direction/p9997>

7. The National Security Strategy, March 2006 <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2006/print/index.html>

8. Zakaria F. McCain Vs. McCain. *Newsweek*. 26 April, 2008. <http://www.thedailybeast.com/newsweek/2008/04/26/mccain-vs-mccain.html>

Надійшла до редколегії 22.01.13

УДК 94(410:567):327.5(1-622)НАТО"2003/2011"

І. Денисюк, асп.

КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

УЧАСТЬ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ В ОПЕРАЦІЯХ НАТО В ІРАКУ (2003 – 2011 РР.)

У статті йдеться про участь Сполученого королівства в діяльності НАТО як другого за впливовістю члена Альянсу. Зокрема, на прикладі операцій в Іраку, наголошено на важливості миротворчих операцій для британської діяльності в НАТО.

Ключові слова: Велика Британія, НАТО, Ірак, миротворчі операції.

Велика Британія є однією з ключових держав НАТО в позиціях трансатлантичної та світової безпеки. Підтвердженням цього слугує участь Британії у війнах в Перській затоці (1991 і 2003 рр.), в операціях в Афганістані, у вирішенні конфліктів на території колишньої Югославії та в підтримці США у боротьбі з тероризмом. Саме позиція Лондона щодо підтримки Сполучених Штатів в НАТО і збереження за собою ролі "містка" між європейськими союзниками Організації значно посилює позиції Великої Британії в Альянсі. Яскравим прикладом цього стала війна в Іраку 2003 року, де Велика Британія відіграла важливу роль у вирішенні проблеми.

Конфлікт в Іраку, який тривав з 20 березня 2003 – по 15 грудня 2011 рр., називають другою війною в Перській затоці. Офіційною причиною війни стали звинувачення режиму Саддама Хусейна у володінні зброєю масового знищення та порушенні в такий спосіб Резолюції 1441, ухваленою Радою Безпеки ООН [1, 13]. Це змусило деяких членів Ради Безпеки ООН, в тому числі і Велику Британію, виступити за негайні військові дії на території Іраку. Однак, досягти одностайності в цьому питанні не вдалося, оскільки частина членів Ради Безпеки ООН висловила за надання часу інспекторам з питань озброєння на виконання їх роботи а інших вимагати надання більше часу інспекторам з питань озброєнь для виконання їх роботи. Розбіжності в ООН також відбилися і на НАТО, тому що серед членів

Альянсу не було згоди щодо необхідності застосування військових дій проти Іраку.

НАТО не відіграє безпосередньої ролі в міжнародних стабілізаційних силах, які перебувають в Іраку з травня 2003 р., вона лише допомагає уряду Іраку розвинути свою спроможність розв'язувати питання безпеки іракського народу. На відміну від усіх попередніх миротворчих місій Альянсу, відсутність союзницького консенсусу щодо формулювання спільного підходу до діяльності НАТО в Іраку, унеможливило широкомасштабне використання організаційних можливостей в розв'язанні конфліктів. Лише на саміті Північноатлантичного альянсу в Стамбулі у червні 2004 р. відбулася консолідація держав-членів щодо іракського питання, результатом чого стало започаткування навчальної місії НАТО в Іраку (NATO Training Mission – Iraq, NTM-I) [2].

Суть місії полягає в теоретико-практичній підготовці офіцерів іракських збройних сил персоналом держав-членів Альянсу як у самому Іраку, так і за його межами, з питань планування та проведення військових операцій. Держави-члени НАТО одностайно погодилися контрибутувати персонал, спорядження та фінансові ресурси задля ефективної реалізації даної програми [3, 205]. Варто зазначити, що даний елемент миротворчої діяльності Північноатлантичного альянсу, незважаючи на неповне залучення механізмів та військово-політичних можливостей Організації, має велике зна-